

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः

देवासमार्गः, उज्जैनम् (म.प्र.) 456010

आचार्य-साहित्यम्

{Programme code- AC-SAH}

सत्रार्द्धपरीक्षापाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

2022-23

संस्कृतसाहित्यविभागः

वेदवेदाङ्गसाहित्यसङ्घायः

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः, देवासमार्गः, उज्जैनम्(म.प्र.)

अणुसङ्केतः - regpsvmp@rediffmail.com, अन्तर्जालपुटम् www.mpsvv.ac.in

विभागाध्यक्ष

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः, उज्जैनम्(म.प्र)

आचार्यः(साहित्यम्) (सी.बी.सी.एस) परीक्षापाठ्यक्रमः

नियमावलिः

1. पाठ्यक्रमस्वरूपम्-

अयं द्विवार्षिकः पाठ्यक्रमः चतुर्षु सत्रार्द्धेषु विभक्तो भविष्यति। पाठ्यक्रमेऽस्मिन् प्रतिसत्रार्द्धं षट्त्राणि भविष्यन्ति। तेषु चत्वारि प्रश्नपत्राणि मूलविषयसम्बद्धानि अनिवार्याणि सन्ति। पञ्चमं पत्रं वैकल्पिकं (CBCS) विद्यते। यत्र त्रयो विषयाः विकल्पत्वेन प्रदत्ताः सन्ति। तत्र छात्राः स्वेच्छया किमप्येकं पत्रं चित्वा अध्येतुं शक्नुवन्ति। षष्ठं प्रश्नपत्रं सम्प्रेषणकौशलस्य समूहचर्चायाश्च कृते निर्धारितं विद्यते। तृतीयसत्रार्द्धे षष्ठे प्रश्नपत्रे परियोजनाकार्यं विकल्पेन गृहीतुं शक्यते। तत्र परियोजनाकार्ये अनुवादः पाण्डुलिपिसम्पादनं प्रशिक्षणकार्यं सर्वेक्षणं कार्यस्थलप्रशिक्षणं वा कर्तुं शक्यते। चतुर्थसत्रार्द्धे षष्ठे प्रश्नपत्रे लघुशोधप्रबन्धलेखनं विकल्पेन स्वीकर्तुं शक्यते। पाठ्यक्रमे प्रतिपत्रं पूर्णाङ्काः शताङ्काः(100) निर्धारिताः। तेषु चत्वारिंशदङ्कानाम्(40) आन्तरिकं मूल्याङ्कनं भविष्यति। एवञ्च षष्टि (60) अङ्कानां बाह्यपरीक्षा(सैद्धान्तिकपरीक्षा) भविष्यति।

2. प्रवेशनियमाः-

आचार्य-साहित्यपरीक्षायां वक्ष्यमाणपरीक्षोत्तरीर्णः प्रवेशमर्हति।

1. विश्वविद्यालयानुदानायोग-नवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य संस्थानस्य वा स्नातकपरीक्षोत्तीर्णाः छात्राः प्रवेष्टुमर्हाः।

3. परीक्षायोजना-

- आचार्य-साहित्यपरीक्षायाः माध्यमः संस्कृतभाषा भविष्यति। परियोजनाप्रतिवेदनस्यापि भाषा संस्कृतमेव भविष्यति।

- आचार्य-साहित्यपरीक्षायां साफल्यार्थं चतुर्षु सत्रार्द्धेषु समष्टिरूपेण पञ्चत्रिंशत् प्रतिशदङ्काः(35%) अपेक्षिताः सन्ति।

4. प्रश्नपत्रनिर्माणयोजनाः-

निम्नानुसारं त्रिविधाः प्रश्नाः भविष्यन्ति। तत्र प्रत्येकप्रश्ने एको विकल्पोऽनिवार्यः।

क्रमांकः	प्रश्नप्रकारः	प्रश्नसंख्या	अङ्कः	योगः
1	बहुविकल्पीयाः	5	1	5
2	लघूत्तरीयाः/टिप्पण्यात्मकाः	5	3	15
3	निबन्धात्मकाः/व्याख्यात्मकाः	5	8	40
4	आन्तरिकमूल्याङ्कनम्			40
				योगः- 100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

5. ग्रेडिंगपद्धति: श्रेणीनिर्धारणं च

आचार्य-साहित्यपरीक्षायां परीक्षाफलप्रकाशने ग्रेडिंगपद्धतेः अनुसरणं करिष्यते । चतुर्णांमेव सत्रार्हानां परिणामानामाधारेण श्रेणीनिर्धारणं भविष्यति ।

CONVERSION OF MARKS INTO GRADE AND GRADE POINT			
Latter Grade	Grade Points	Description	Range of Marks (%)
O	10	Outstanding	90 - 100
A+	9	Excellent	80 - 89
A	8	Very Good	70 - 79
B+	7	Good	60 - 69
B	6	Above Average	50 - 59
C	5	Average	40 - 49
P	4	Pass	35 - 39
F	0	Fail	0 - 34
Ab	0	Absent	Absent

Division	Criterion
First Division with Distinction	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree in first attempt with CGPA of 8.00 or above.
First Division	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree with CGPA of 6.50 or above.
Second Division	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree with CGPA of 5.00 or above but less than 6.50 .
Pass Division	The candidate has earned minimum number of credits required for the award of the degree with CGPA of 4.00 or above but less than 5.00

Equivalent Percentage- CGPAX10

The Maximum Marks per paper is fixed at 100

(If it is less or more than 100, convert it into 100 for grading)

Cumulative Grade Point Average

Based on the grades obtained in all the subjects registered for by a student, his or her cumulative Grade point Average Semester Grade Point Average (SGPA), Yearly Grade point average (YGPA), and Cumulative Grade Point Average (CGPA) is calculated as follows:

$$\Sigma (\text{No. of credits} * \text{Grade Point})$$

$$\text{SGPA/YGPA/CGPA} = \frac{\Sigma (\text{No. of credits} * \text{Grade Point})}{\Sigma \text{No. of Credits}}$$

$$\Sigma \text{No. of Credits}$$

SGPA/YGPA/CGPA is rounded off to the decimal Place.

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि याज्ञिकी संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजकोट (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

परीक्षा-योजना

Programme code AC-SAH

आचार्य साहित्य-प्रथमसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रमकूटः	पाठ्यक्रमनाम	पाठ्यक्रम क्रेडिटः	प्रतिसप्ताहम् अध्यापन कालांशः	बाह्यपरीक्षा-अङ्काः	आन्तरिकमूल्यांकन-अङ्काः	पूर्णाङ्काः
VVSS101	CC 1	काव्यप्रकाशः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS102	CC 2	नलचम्पूः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS103	CC 3	वक्रोक्तिजीवितम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSS104	CC 4	औचित्यविचारचर्चा	05	5Hrs	60	40	100
VVNY101	EC नव्यव्याकरणम्	लघुशब्देन्दुशेखरः	05	5Hrs	60	40	100
VVSY104	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVFJ104	EC फलितज्योतिषम्	ज्योतिषशास्त्रस्योतिहासः					
	CS(I)	संचारकौशलः Communication Skills	03	3Hrs	NA	60	60
	GD(I)	सामूहिकपरिचर्चा Group Discussion	02	2Hrs	NA	40	40
		TOTAL	30	30	300	300	600

Note-CORE COURSE (CC), ELECTIVE COURSE (EC), Communication skills (CS)
GROUP DISCUSSION (GD)

- विषयसमूहः CC1,CC2,CC3,CC4, अनिवार्यःवर्तते ।
- विषयसमूहेस्मिन् EC वैकल्पिको विद्यते । ततःछात्रैः स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः
- संचारकौशलः(कम्युनिकेशनस्किल्स)तथासामूहिकपरिचर्चा (ग्रुपडिस्कशन)सर्वेषां कृते अनिवार्यम्

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

उद्देश्यानि-

- संस्कृतसाहित्यस्य वैशिष्ट्यं छात्राः जानीयुः तत्र प्रति जागरिताश्च भवेयुः ।
- भारतीयसंस्कृतेः, मानवमूल्यस्य, भारतस्य गौरवशाली अतीतस्य च परिचयः छात्रेषु भवेयुः ।
- कुशलवक्तारः, उपदेष्टारः, व्याख्यातारः, साहित्यकाराः, विद्वांसश्च छात्राः भवेयुः ।
- आजीविकार्थं छात्राणां कौशलीकरणम् ।
- शासकीय अशासकीय वा क्षेत्रेषु संस्कृतशिक्षकाणां, प्रबन्धकानां, मार्गदर्शकानां, धर्मगुरुणां च पदेषु नियुक्त्यर्थं कुशलप्रत्याशीनिर्माणम् ।

लाभाः-

- आचार्योपाधिं प्राप्य छात्राः शासकीय अशासकीय वा संस्थासु शिक्षकाः भवितुमर्हन्ति ।
- छात्राः भारतीयसेनायां धर्मगुरवः भवितुमर्हन्ति ।
- छात्राः कुशलोपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।
- छात्राः संस्कृतशिक्षायाः संरक्षणाय प्रचाराय च योगदानं दास्यन्ति ।
- छात्राः श्रेष्ठनागरिकरूपेण राष्ट्रस्य सुदृढीकरणे विकासे च अवदानं दातुं योग्याः भविष्यन्ति ।

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

प्रथमसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC1	विषयकूटः- VVSS101	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	काव्यप्रकाशः(प्रथमप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोग-नवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य संस्थानस्य वा स्नातकपरीक्षोत्तीर्णाः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णाः वा प्रवेष्टुमर्हाः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	- छात्राः काव्यस्वरूपं काव्यप्रयोजनं काव्यहेतुं काव्यभेदान् वा ज्ञातुं प्रभविष्यन्ति । - छात्राः मम्मटोक्त विविध-काव्यशास्त्रीय सिद्धान्तान् ज्ञातुं प्रभविष्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलोपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	काव्यप्रकाशः(प्रथमोल्लासः)	12
02	काव्यप्रकाशः(द्वितीयोल्लासः)	12
03	काव्यप्रकाशः(तृतीयोल्लासः, चतुर्थोल्लासे रसनिरूपणान्तो भागः)	12
04	काव्यप्रकाशः(चतुर्थोल्लासे रसभेदनिरूपणात् रसवदलङ्कारनिरूपणान्तो भागः)	12
05	काव्यप्रकाशः(चतुर्थोल्लासे प्रेयनिरूपणात् समाप्तिं यावत्)	12

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

काव्यव्यप्रकाशः - मम्मटः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशासित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः

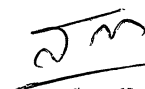
पूर्णाङ्काः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्/	पूर्णाङ्कः:40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

विभागाध्यक्षी
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

प्रथमसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC2	विषयकूटः- VVSS102	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	नलचम्पूः (द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोग-नवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य संस्थानस्य वास्नातकपरीक्षोत्तीर्णाः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णाः वा प्रवेष्टुमर्हाः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्रेभ्यः चम्पूकाव्यविधायाः ज्ञानं भविष्यति । - छात्रेभ्यः नलदमयन्तिकथायाः ज्ञानं भविष्यति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेशारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	नलचम्पूः(प्रथमोच्छ्वासे आरम्भतः पद्यसंख्या 35 पर्यन्तो भागः)	12
02	नलचम्पूः(प्रथमोच्छ्वासे कुन्दद्युतयः प्रभृति समाप्तिं यावत्)	12
03	नलचम्पूः(द्वितीयोच्छ्वासः)	12
04	नलचम्पूः(तृतीयोच्छ्वासः)	12
05	नलचम्पूः (चतुर्थोच्छ्वासः)	12

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
नलचम्पू: - त्रिविक्रमभट्टः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशासित-समकक्ष:-ऑनलाईन-पाठ्यक्रम:-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
- 3.sanskrit.samskrutam.com
- 4.swayam.gov.in

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः:-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

प्रथमसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC3	विषयकूटः- VVSS103	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	वक्रोक्तिजीवितम् (तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वपिक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोग-नवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य संस्थानस्य वास्नातकपरीक्षोत्तीर्णाः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णाः वा प्रवेष्टुमर्हाः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः वक्रोक्तिसम्प्रदायेन परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राः वक्रोक्तेः स्वरूपम् भेदान् च ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	वक्रोक्तिजीवितम्(प्रथमोन्मेषे 1-11 कारिकाः)	12
02	वक्रोक्तिजीवितम्(प्रथमोन्मेषे 12-22 कारिकाः)	12
03	वक्रोक्तिजीवितम्(प्रथमोन्मेषे 23-25 कारिकाः)	12
04	वक्रोक्तिजीवितम्(प्रथमोन्मेषे 36-47 कारिकाः)	12
05	वक्रोक्तिजीवितम्(प्रथमोन्मेषे 48-58 कारिकाः)	12

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि

पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

विभागाध्यक्षः
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-		
वक्रोक्तिजीवितम्	-	कुन्तकः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम्	-	चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.
अनुशासित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-		
1- Sanskrit.inira.fr/		
2. learnsanskrit.cc/index		
3. sanskrit.samskrutam.com		
4. swayam.gov.in		
भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः		
पूर्णाङ्काः	100	
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE):	40	
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):	60	
समयः:	03:00घण्टात्मकम्	
आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
 संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

प्रथमसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC4	विषयकूटः- VVSS104	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	औचित्यविचारचर्चा (चतुर्थप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	विश्वविद्यालयानुदानायोग-नवदेहलीद्वारा प्राप्तमान्यताविश्वविद्यालयस्य संस्थानस्य वास्नातकपरीक्षोत्तीर्णाः तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णाः वा प्रवेष्टुमर्हाः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	- छात्राः औचित्यसम्प्रदायेन परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राः औचित्यस्य समग्रभेदान् लक्षणान् च ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	औचित्यविचारचर्चा (आरम्भतः षष्ठीचित्यभेदपर्यन्तम्)	12
02	औचित्यविचारचर्चा (सप्तमौचित्यभेदात् से चतुर्दशौचित्यभेदपर्यन्तम्)	12
03	औचित्यविचारचर्चा (पञ्चदशौचित्यभेदात् एकविंशौचित्यभेदपर्यन्तम्)	12
04	औचित्यविचारचर्चा (द्वाविंशौचित्यभेदात् समाप्तिं यावत्)	12
05	औचित्यसम्प्रदायपरिचयः	12

विभागाध्यक्ष

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
औचित्यविचारचर्चा - क्षेमेन्द्रः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशंसित-समकक्ष:-ऑनलाईन-पाठ्यक्रम:-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
- 3.sanskrit.samskrutam.com
- 4.swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60
समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः:-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

परीक्षा-योजना

Programme code AC-SAH

आचार्य साहित्य-द्वितीयसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रम-कूटः	पाठ्यक्रमनाम	पाठ्यक्रम-क्रेडिटः	प्रतिसप्ताहम् अध्ययनस्य कालांशः	बाह्यपरीक्षा- अङ्काः	आन्तरिकमूल्यांकन- अङ्काः	पूर्णाङ्काः
VVSS201	CC 1	काव्यप्रकाशः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS202	CC 2	छन्दांसि पद्यरचना च	05	5Hrs	60	40	100
VVSS203	CC 3	संस्कृतसाहित्येतिहासः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS204	CC 4	व्यक्तिविवेकः	05	5Hrs	60	40	100
VVNY201	EC नव्यव्याकरणम्	लघुशब्देन्दुशेखरः	05	5Hrs	60	40	100
VVSY204	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVFJ202	EC फलितज्योतिष	फलितविधानम्					
	CS(I)	संचारकौशलः Communication Skills	03	3Hrs	NA	60	60
	GD(I)	सामूहिकपरिचर्चा Group Discussion	02	2Hrs	NA	40	40
		TOTAL	30	30	300	300	600

Note-CORE COURSE (CC), ELECTIVE COURSE (EC) ,Communication skills (CS)
GROUP DISCUSSION (GD)

- विषयसमूहः CC1,CC2,CC3,CC4, अनिवार्यःवर्तते।
- विषयसमूहेस्मिन् EC वैकल्पिको विद्यते। ततःछात्रैः स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः।
- संचारकौशलः(कम्युनिकेशनस्किल्स)तथा सामूहिकपरिचर्चा (ग्रुपडिस्कशन)सर्वेषां कृते अनिवार्यम्।

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

द्वितीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

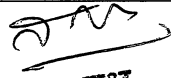
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC1	विषयकूटः- VVSS201	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	काव्यप्रकाशः(प्रथमपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यप्रथमसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः काव्यभेदान्, काव्यदोषान्, काव्यगुणान्, ज्ञास्यन्ति । - छात्राः मम्मटोक्तान् अलङ्कारान् सलक्षणं ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	काव्यप्रकाशः(पञ्चमषष्ठोल्लासौ)	12
02	काव्यप्रकाशः(सप्तमउल्लासे वाक्यदोषनिरूपणान्तो भागः)	12
03	काव्यप्रकाशः(सप्तमोल्लासे अर्थदोषनिरूपणम् अष्टमोल्लासश्च)	12
04	काव्यप्रकाशः(नवमोल्लासः, दशमोल्लासे प्रारम्भतः निदर्शनालङ्कारपर्यन्तो भागः)	12
05	काव्यप्रकाशः(दशमोल्लासे अवशिष्टा अलङ्काराः)	12

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

काव्यव्यपकाशः - मम्मटः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशासित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
- 3.sanskrit.samskrutam.com
- 4.swayam.gov.in

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः

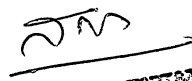
पूर्णाङ्कः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्कः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्कः-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ -पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब -पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स -पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्कः-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

द्वितीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC2	विषयकूटः- VVSS202	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	छन्दांसि पद्यरचना च(द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यप्रथमसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः छन्दशास्त्रेण परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राः छन्दलक्षणान् ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेशारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	छन्दःशास्त्रीयग्रन्थानां परिचयः- छन्दःशास्त्रम्, छन्दोमञ्जरी, सुवृत्ततिलकः, छन्दोनुशासनम्	12
02	वृत्तरत्नाकरः(प्रथमद्वितीयौ अध्यायौ)	12
03	वृत्तरत्नाकरः(तृतीयोऽध्यायः)	12
04	वृत्तरत्नाकरः(चतुर्थपञ्चमौ अध्यायौ)	12
05	पद्यरचना(स्वरचिता) छन्दःशास्त्रकाराणां परिचयः(पिङ्गलः, केदारभट्टः, गङ्गादासः, क्षेमेन्द्रः हेमचन्द्रसूरिः)	12

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालयः
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

वृत्तरत्नाकरः	-	केदारभट्टः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
संस्कृतसाहित्येतिहासः	-	आचार्यलोकमणिदहालः
प्राप्तिस्थानम्	-	चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

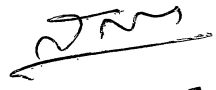
पूर्णाङ्काः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहुविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघुत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
बुज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

द्वितीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC3	विषयकूटः- VVSS203	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	संस्कृतसाहित्येतिहासः(तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यप्रथमसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः संस्कृतसाहित्येतिहासेन परिचिताः भविष्यन्ति । - विविधसंस्कृतकाव्यानां महाकवीनां च परिचयः छात्रेभ्यः भविष्यति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलोपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	संस्कृतसाहित्येतिहासः(रामायणमहाभारतयो रचनाकालः, संक्षिप्तपरिचयः, सांस्कृतिक उत्तरकालिकसाहित्ये प्रभावः)	12
02	संस्कृतसाहित्येतिहासः(महाकविपरिचयः- कालिदास, अश्वघोषः, भारविः, माघः, श्रीहर्षः, भट्टिश्व)	12
03	संस्कृतसाहित्येतिहासः (महाकविपरिचयः-भासः, शूद्रकः, विशाखदत्तः, हर्षः, भट्टनारायणः, भवभूतिः)	12
04	संस्कृतसाहित्येतिहासः (महाकविपरिचयः-दण्डी, सुबन्धु, बाणभट्टः, त्रिविक्रमभट्टः, भोजराजः)	12
05	संस्कृतसाहित्येतिहासः(महाकविपरिचयः-भर्तृहरिः, जयदेवः, अमरूकः, क्षेमेन्द्रः)	12

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
संस्कृतसाहित्येतिहासः- लोकमणिदहालः
संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास- कपिलदेवद्विवेदी
प्राप्तिस्थानम्- चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र

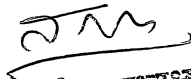
अनुशासित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
- 3.sanskrit.samskrutam.com
- 4.swayam.gov.in

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60
समयः 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः:40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

द्वितीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC4	विषयकूटः- VVSS204	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	व्यक्तिविवेकः(चतुर्थप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वपिक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यप्रथमसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	- छात्राः अनुमानाधारित ध्वनेर्खण्डनं ज्ञास्यन्ति । - छात्राः ध्वनिलक्षणे दशदोषाः ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	व्यक्तिविवेकस्य प्रथमो विमर्शः(प्रारम्भतः शब्दखण्डान्तो भागः)	12
02	व्यक्तिविवेकः प्रथमो विमर्शः(व्यञ्जनाखण्डनम्)	12
03	व्यक्तिविवेकः प्रथमो विमर्शः(अवशिष्टो भागः)	12
04	नाट्यशास्त्रस्य प्रथमोऽध्यायः(1-50 कारिकाः)	12
05	नाट्यशास्त्रस्य प्रथमोऽध्यायः (अवशिष्टः भागः)	12

संस्कृत साहित्य एवम्
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशासित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

व्यक्तिविवेकः	-	महिमभट्टः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
नाट्यशास्त्रम्	-	भरतमुनिः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम्	-	चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशासित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधिः

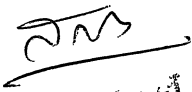
पूर्णाङ्काः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः:-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

 विभागाध्यक्षी
 संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 इज्जतैन (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

परीक्षा-योजना

Programme code AC-SAH

आचार्य साहित्य-तृतीयसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रम-कूटः	पाठ्यक्रमनाम	पाठ्यक्रम-क्रेडिटः	प्रतिसप्ताहम् अध्यापन कालांशः	बाह्यपरीक्षा- अङ्काः	आन्तरिकमूल्यांकन -अङ्काः	पूर्णाङ्काः
VVSS301	CC 1	ध्वन्यालोकः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS302	CC 2	रसगङ्गाधरः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS303	CC 3	काव्यशास्त्रेतिहासः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS304	CC 4	नाट्यशास्त्रम्	05	5Hrs	60	40	100
VVNY301	EC नव्यव्याकरणम्	वाक्यपदीयम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSY304	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVFJ303	EC फलितज्योतिष	होराशास्त्रम्					
	CS(I)	संचारकौशलः Communication Skills	03	3Hrs	NA	60	60
	GD(I)	सामूहिकपरिचर्चा Group Discussion	02	2Hrs	NA	40	40
		TOTAL	30	30	300	300	600

Note-CORE COURSE (CC), ELECTIVE COURSE (EC), Communication skills (CS)
GROUP DISCUSSION (GD)

- विषयसमूहः CC1,CC2,CC3,CC4, अनिवार्यःवर्तते।
- विषयसमूहेस्मिन् EC वैकल्पिको विद्यते। ततःछात्रैः स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः।
- संचारकौशलः(कम्युनिकेशनस्किल्स)तथासामूहिकपरिचर्चा (ग्रुपडिस्कशन)सर्वेषां कृते अनिवार्यम्।

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
हज्जेन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

तृतीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

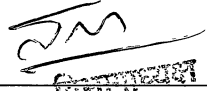
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC1	विषयकूटः- VVSS301	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	ध्वन्यालोकः(प्रथमप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यद्वितीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः ध्वनिसम्प्रदायेन परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राः ध्वनिलक्षणं उदाहरणञ्च ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	ध्वन्यालोकः(प्रथमोद्योते 1-4 कारिकाः)	12
02	ध्वन्यालोकः(प्रथमोद्योते 5-10 कारिकाः)	12
03	ध्वन्यालोकः(प्रथमोद्योते 11-15 कारिकाः)	12
04	ध्वन्यालोकः(प्रथमोद्योते 16-19 कारिकाः)	12
05	ध्वनिसम्प्रदायपरिचयः	12

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

ध्वन्यालोकः - आनन्दवर्धनः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
- 3.sanskrit.samskrutam.com
- 4.swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ -पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब -पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स -पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
इज्जत (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

तृतीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC2	विषयकूटः- VVSS302	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	रसगङ्गाधरः(द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यद्वितीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः रससम्प्रदायेन परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राः रसगङ्गाधरानुसारं काव्यलक्षणं काव्यभेदान् रसस्वरूपम् रसभेदान् च ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेशारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने आरम्भतः काव्यकारणविवेचनपर्यन्तम्)	12
02	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने काव्यभेदनिरूपणम् तक)	12
03	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने रसस्वरूपनिरूपणम्)	12
04	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने रसभेदनिरूपणम्)	12
05	रससम्प्रदायपरिचयः	12

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

काव्यव्यप्रकाशः - मम्मटः(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः:-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

 विभागाध्यक्ष
 संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 राजौरी (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालय: उज्जैन: (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

तृतीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC2	विषयकूटः- VVSS303	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	काव्यशास्त्रेतिहासः(तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यद्वितीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	- छात्राः काव्यशास्त्रेतिहासेन परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राः विविधकाव्यशास्त्राचार्याणां विषये ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेषुः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

ए क कः	विषयः	अङ्काः
01	काव्यशास्त्रेतिहासः(आचार्याणां परिचयः- भरतः, धर्मकीर्तिः,भामहः,दण्डी,उद्भटः, वामनः,रुद्रटः)	12
02	काव्यशास्त्रेतिहासः(आचार्याणां परिचयः- आनन्दवर्धनः,राजशेखरः,मुकुलभट्टः, भट्टतौतः,भट्टनायकः,कुन्तकः,अभिनवगुप्तः)	12
03	काव्यशास्त्रेतिहासः(आचार्याणां परिचयः- धनञ्जयः,महिमभट्टः,भोजराजः,क्षेमेन्द्रः, मम्मटः,रुय्यकः,हेमचन्द्रः)	12
04	काव्यशास्त्रेतिहासः(आचार्याणां परिचयः- जयदेवः,विश्वनाथः,रूपगोस्वामी, अप्पयदीक्षितः,केशवमिश्रः)	12
05	काव्यशास्त्रेतिहासः(आचार्याणां परिचयः- शिवजीउपाध्यायः,रेवाप्रसादद्विवेदी,राधावल्लभत्रिपाठी, अभिराजराजेन्द्रमिश्रः, रहसबिहारीद्विवेदी)	12

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
संस्कृतकाव्यशास्त्रेतिहासः - जगदीशचन्द्रमिश्रः
संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास - पी.वी.काणे
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बासुरभारती प्रकाशन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60
समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ -पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब -पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स -पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राज्य (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

तृतीयसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC4	विषयकूटः- VVSS304	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	नाट्यशास्त्रम्(चतुर्थप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यद्वितीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः भारतीयनाट्यपरम्परायाः विषये ज्ञास्यन्ति । - छात्राः विविधनाट्यसिद्धान्तान् रसान् भावान् च ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां नाट्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	नाट्यशास्त्रम्(षष्ठाध्याये 01-39 कारिकाः)	12
02	नाट्यशास्त्रम्(षष्ठाध्याये 40-88 कारिकाः)	12
03	नाट्यशास्त्रम्(सप्तमाध्याये 01-27 कारिकाः)	12
04	नाट्यशास्त्रम्(सप्तमाध्याये 28-70 कारिकाः)	12
05	नाट्यशास्त्रम्(सप्तमाध्याये 71-126 कारिकाः)	12

विभागाध्यक्ष

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
नाट्यशास्त्रम् - भरतमुनि(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बाविद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60
समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः:40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजौरी (म.प्र.)

स्नातकोत्तरपरीक्षाकार्यक्रमः
(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

परीक्षा-योजना

Programme code –AC-SAH

आचार्य साहित्य-चतुर्थसत्रार्द्धः

विषयकूटः	पाठ्यक्रम-कूटः	पाठ्यक्रमनाम	पाठ्यक्रम-क्रेडिटः	प्रतिसप्ताहम् अध्यापन कालांशः	बाह्यपरीक्षा- अङ्काः	आन्तरिकमूल्यांकन- अङ्काः	पूर्णाङ्काः
VVSS401	CC 1	ध्वन्यालोकः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS402	CC 2	रसगङ्गाधरः	05	5Hrs	60	40	100
VVSS403	CC 3	अलङ्कारशास्त्रम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSS404	CC 4	विशेषकविकालिदासः	05	5Hrs	60	40	100
VVNY401	EC नव्यव्याकरणम्	वाक्यपदीयम्	05	5Hrs	60	40	100
VVSY403	EC शुक्लयजुर्वेदः	शुक्लयजुर्वेदः					
VVEJ404	EC फलितज्योतिष	होराशास्त्रम्					
	CS(I)	संचारकौशलः Communication Skills	03	3Hrs	NA	60	60
	GD(I)	सामूहिकपरिचर्चा Group Discussion	02	2Hrs	NA	40	40
		TOTAL	30	30	300	300	600

Note-CORE COURSE (CC), ELECTIVE COURSE (EC) ,Communication skills (CS)
GROUP DISCUSSION (GD)

- विषयसमूहः CC1,CC2,CC3,CC4, अनिवार्यःवर्तते ।
- विषयसमूहेस्मिन् EC वैकल्पिको विद्यते । ततःछात्रैः स्वेच्छया कश्चिदेको विषयः स्वीकर्तव्यः ।
- संचारकौशलः(कम्प्युनिकेशनस्किल्स)तथासामूहिकपरिचर्चा (ग्रुपडिस्कशन)सर्वेषां कृते अनिवार्यम् ।

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
राजौदन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालय: उज्जैन: (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

चतुर्थसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

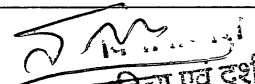
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC1	विषयकूटः- VVSS401	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	ध्वन्यालोकः(प्रथमप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यतृतीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	- छात्राः ध्वनिसम्प्रदायेन परिचिताः भविष्यन्ति। - छात्राः ध्वनेरवान्तरभेदान् ज्ञास्यन्ति। - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति। - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति। - छात्राः कुशलपदेशारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	ध्वन्यालोकः(द्वितीयोद्योते 1-6 कारिकाः)	12
02	ध्वन्यालोकः(द्वितीयोद्योते 7-12 कारिकाः)	12
03	ध्वन्यालोकः(द्वितीयोद्योते 13-18 कारिकाः)	12
04	ध्वन्यालोकः (द्वितीयोद्योते 19-25 कारिकाः)	12
05	ध्वन्यालोकः(द्वितीयोद्योते 26-33 कारिकाः)	12

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
ध्वन्यालोकः- आनन्दवर्धन(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
व्याख्याकारः- शिवप्रसाद द्विरेदी
प्राप्तिस्थानम्- चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन वाराणसी, उ.प्र..

अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
- swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60
समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णाङ्काः:-40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
गर्हर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालयः
उज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

चतुर्थसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC2	विषयकूटः- VVSS402	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	रसगङ्गाधरः (द्वितीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वपिक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यतृतीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	- छात्राः रसगङ्गाधरोक्त शब्दार्थयोः निरूपणेन परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राः रसगङ्गाधरोक्त भावध्वनिनिरूपणेन परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलपदेषुः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने शब्दगुणनिरूपणम्)	12
02	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने अर्थगुणनिरूपणम्)	12
03	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने भावध्वनिनिरूपणम्)	12
04	रसगङ्गाधरः(प्रथमानने रसाभासनिरूपणम्)	12
05	रसगङ्गाधरकारस्य परिचयः	12

संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-
रसगङ्गाधरः - जगन्नाथ(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम् - चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र

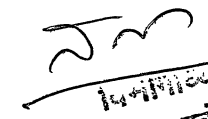
अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
- 3.sanskrit.samskrutam.com
- 4.swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः 100
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE): 40
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60
समयः 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णांकः40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं दैविक विश्वविद्यालय
राजौली (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

चतुर्थसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC3	विषयकूटः- VVSS403	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	अलङ्कारशास्त्रम्(तृतीयप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः:(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यतृतीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO))	- छात्राः विविधप्राचीनालङ्कारशास्त्रग्रन्थानां विषये ज्ञास्यन्ति । - छात्राः विविधाचार्याणां काव्यलक्षणान् भेदाच्च ज्ञास्यन्ति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति । - छात्राः कुशलोपदेष्टारः कुशलवक्तारः साहित्यकाराश्च भवितुमर्हन्ति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

एककः	विषयः	अङ्काः
01	काव्यालङ्कारसूत्राणि(प्रथमाधिकरणे 1-2 अध्यायौ)	12
02	काव्यालङ्कारसूत्राणि(प्रथमाधिकरणे तृतीयोऽध्यायः)	12
03	काव्यालङ्कारः(प्रथमः परिच्छेदः)	12
04	काव्यमीमांसा(प्रथमाधिकरणे द्वितीयोऽध्यायः)	12
05	काव्यादर्शः(प्रथमः परिच्छेदः)	12

निदेशाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशंसिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

अनुशंसित सहायकपुस्तकानि/ग्रंथाः/अन्यपाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्री-

काव्यालङ्कारसूत्राणि	-	वामन(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
काव्यालङ्कारः	-	भामह(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
काव्यमीमांसा	-	राजशेखर(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
काव्यादर्शः	-	दण्डी(संस्कृत एवं हिन्दी व्याख्या)
प्राप्तिस्थानम्	-	चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, उ.प्र.

अनुशंसित-समकक्षः-ऑनलाईन-पाठ्यक्रमः-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशंसितमूल्याङ्कनविधिः

पूर्णाङ्काः	100
सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्काः(CCE):	40
विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):	60
समयः:	03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णांकः40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबह्विकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्काः:-60
	योगः	100

 विभागाध्यक्ष
 संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
 महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
 रज्जैन (म.प्र.)

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः उज्जैनः (म.प्र.)

स्नातकोत्तरोपाधिपाठ्यक्रमः

(विकल्पाधारितक्रेडिटपद्धतिपाठ्यक्रमः)

C.B.C.S.

आचार्यसाहित्यम्

चतुर्थसत्रार्द्धः

भाग-अ परिचयः

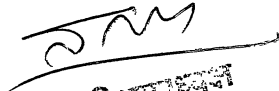
1.	पाठ्यक्रमस्य कूटः-CC4	विषयकूटः- VVSS404	सत्रम्- 2022-2023
2.	शीर्षकः	विशेषकविकालिदासः(चतुर्थप्रश्नपत्रम्)	
3.	पाठ्यक्रमस्यप्रकारः (कोर कोर्स/ इलेक्टिव)	मुख्यविषयः(Core Course)	
4.	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (If any)	1. महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयस्य आचार्यसाहित्यतृतीयसत्रार्द्धपरीक्षोत्तीर्णः ।	
5.	पाठ्यक्रमस्य अध्ययनोपलब्धिः (Course Learning Outcomes (CLO)	- छात्राः महाकविकालिदासस्य जीवनवृत्तं सम्पूर्णतया ज्ञास्यन्ति । - छात्राः महाकविकालिदासस्य सर्वाभिः कृतिभिः परिचिताः भविष्यन्ति । - छात्राणां संस्कृतभाषाज्ञाने परिष्कारः भविष्यति । - छात्राणां काव्यसृजनप्रतिभायाः परिष्कारः भविष्यति । - आजीविकार्थं छात्राणां कौशलविकासः भविष्यति ।	
6.	क्रेडिटमानम्	5 क्रेडिट	
7.	पूर्णांकाः-	अधिकतमाङ्काः- 100	न्यूनतमोत्तीर्णांकाः-35

भाग-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु

व्याख्यानस्य सम्पूर्णसङ्ख्या (प्रतिसप्ताहं पञ्चकालांशाः)

सम्पूर्णव्याख्यानकालः- पञ्चसप्ततिहोरात्मकः(75)

क्र.सं.	विषयः	अङ्काः
01	महाकविकालिदासस्य परिचयः स्थितिकालश्च	12
02	रघुवंशकुमारसम्भवमहाकाव्ययोः कथावस्तुनः समीक्षात्मकप्रश्नाः	12
03	अभिज्ञानशाकुन्तलनाटकस्य कथावस्तुनः समीक्षात्मकप्रश्नाः	12
04	मालविकाग्निमित्रविक्रमोर्वशीयरूपकयोः कथावस्तुनः समीक्षात्मकप्रश्नाः	12
05	मेघदूत-ऋतुसंहारयोः कथावस्तुनः समीक्षात्मकप्रश्नाः	12

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)

भाग स- अनुशासिताध्ययनसंसाधनानि
पाठ्यपुस्तकानि, संदर्भग्रंथाः, अन्यसंसाधनानि

कालिदासग्रन्थावली	-	सीतारामचतुर्वेदी
संस्कृतसाहित्य का समीक्षात्मक इतिहास	-	कपिलदेवद्विवेदी
प्राप्तिस्थानम्	-	चौखम्बासुरभारतीप्रकाशन

अनुशासित-समकक्ष:-ऑनलाईन-पाठ्यक्रम:-

- 1- Sanskrit.inira.fr/
2. learnsanskrit.cc/index
3. sanskrit.samskrutam.com
4. swayam.gov.in

भाग- द अनुशासितमूल्याङ्कनविधि:

पूर्णाङ्कः 100

सतत-व्यापकमूल्यांकनाङ्कः(CCE): 40

विश्वविद्यालयीय परीक्षा(UE):60

समयः: 03:00घण्टात्मकम्

आन्तरिकमूल्यांकनम् सततव्यापकमूल्यांकनम् (CCE):	Assignment/प्रस्तुतिकरणम्	पूर्णांकः40
आकलनम् : विश्वविद्यालयीयपरीक्षा	अनुभाग अ –पञ्चबहूविकल्पीयाः	5×1=5
	अनुभाग ब –पञ्चलघूत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंद्विशतशब्दाः) (200)	5×3=15
	अनुभाग स –पञ्चदीर्घोत्तरीयप्रश्नाः (प्रत्येकंपञ्चशतशब्दाः) (500)	5×8=40 पूर्णाङ्कः-60
	योगः	100

विभागाध्यक्ष
संस्कृत साहित्य एवं दर्शन विभाग
महर्षि पाणिनि संस्कृत एवं वैदिक विश्वविद्यालय
उज्जैन (म.प्र.)